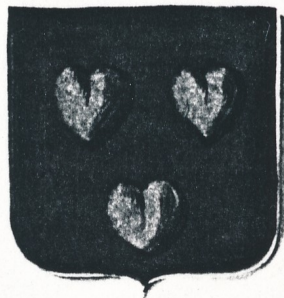

VAN WEGE DEN KONING.

DE HOOGHE RAAD VAN ADEL, gebruik makende van de magt aan
denzelve verleend, bij besluit van den 20sten Februarij 1816, bevestigt bij
dezen de Gemeente van *Teldrop*.

ingevolge het, door haar gedaan verzoek, in het bezit van het navolgende Wapen:

Sijnde van лазур, beladen met

drie herten van goud, staande toe en een

Gedaan in 'S GRAVENHAGE den 16. July 1817.

M. J. G. G. v. d. G.

TER ORDONNANTIE VAN DEN HOOGEN RAAD,

J. Mackervant Secretaris.

De schepenbank

Al in 1377 spreekt de heer van Geldrop van zijn schepenen en zijn richter te Geldrop en regelt de rechtspraak (AAG 1). Schepenakten zijn bekend uit 1421 en 1431 (Heemkronijk 1973,6) en het rechterlijk archief begint in 1458 (RAG). Geldrop behoort tot de meierij van 's-Hertogenbosch (1374, Cuvelier,15; Kerremans,41) onder het kwartier van Peelland (van Leeftael,54; vO 1670,31). De Geldropse schepenbank gaat - na bij schepenen van 's-Hertogenbosch geleerd te zijn - in beroep om hoofdonnis voor leenmannen van de heer en daarna "bij betreck" voor kanselier en Raad van Brabant (AAG 3; BP 1268,229; 1498). Elders staat aangetekend, dat men te hoofde gaat te 's-Hertogenbosch (Byl; Costuimen 16e eeuw*, art. 14 (ook in vO,1670,p.26-31)).

Geldrop is niet ondergeschikt aan de kwartierschout van Peelland en behoeft niet te verschijnen op algemene dagvaardingen (vO 1670,31)

De oudste schouten die met name bekend zijn, zijn: Gerit van Vorendael in 1464 (BP 1233,121), Willem Heymericx in 1499 (AAG 4), Jan Wouters in 1527 (HAHlmd, regest 372) en Peter Verbeeck in 1543 (RAE 29 II,128v).

* De costuimen zijn geschreven door secretaris Ghijbels en zijn ongedateerd; dezelfde secretaris ondertekent een akte van 1599 (Taxandria 1918,198).

Schepenbankszegel

In de nacht van 4 op 5 mei 1616 wordt ten huize van de eerste schepen van Geldrop het "dorpszegel" gestolen. Op 18 juni 1616 staan de aartshertogen toe dat de schepenen van de heerlijkheid Geldrop - om toekomstig abusis uit te sluiten - een nieuw zegel zullen laten snijden dat groter van formaat moet zijn dan het oude deel hetzelfde randschrift (S SCHABI DE GHELDROP) zal moeten dragen. In de achterzijde van het grootzegel van de aartshertogen staat het Geldropse zegel gedrukt, waarvan de schepenen een "drucxsel" hadden overgegeven. Dit vertoont een schild met drie harten of meerbladeren (2,1) en boven het schild één punt. Het randschrift luidt: + S.SCHA()DROP (AAG 8).

Dat een nieuw zegel is gesneden is uit een afdruk uit 1631 bekend (RANB, KwA Peelland oud nr. 240 k-m). Sassen publiceerde een tekening van dit zegel, dat eveneens een schild met drie harten/meerbladeren (2,1) vertoont en boven het schild drie punten (1,2) en aan weerszijden van het schild één punt. Het randschrift luidt: * S.SCHABI.DE.GHELDROP 1616 (TNEGT&L I,k. 2).

Het oude zegel is bekend uit de jaren 1601 en 1599 (KwA Peelland, oud nr. 240 k-m) en uit 1561 (foto op omslag Bijdragen tot de geschiedenis van Geldrop N° 8). Een schependomszegel moet al in 1513 hebben bestaan (AAG 445, verloren). Gezien de spelling Gheldrop, zal het oude zegel van ná 1400 hebben gedateerd.

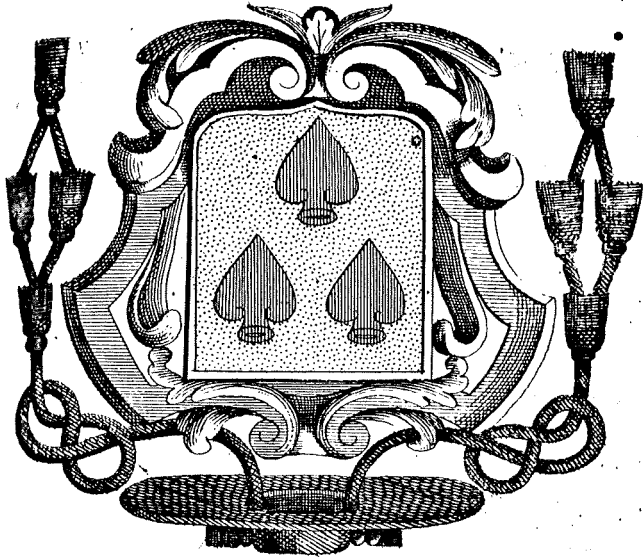
Dat de harten in het wapen van Geldrop een fout zouden zijn van de zegelsnijder voor de drie horens (van het geslacht Van Horne) kan worden betwijfeld. Opvallend is de overeenkomst van de drie harten van Geldrop met de drie lindebladeren (meerbladeren) die op een zegel uit 1285 voorkomen (CSN 1111), terwijl bijvoorbeeld ook de meerbladeren in de Friese vlag worden vervormd tot harten (T. van de Laars,15). Opvallend in dit verband is tevens het vermeldde in Heemkronijk 1964, p. 57 waar het gemeentewapen van Geldrop van 16 juli 1817 wordt omschreven als: in azuur drie meerbladen van goud, staande 2 en 1 !

Gemeentewapen

De Hoge Raad van Adel BEVESTIGT de gemeente Geldrop op 16 juli 1817 in het bezit van het volgende wapen: zijnde van lazuur, beladen met drie harten van goud, staande twee en een (PG 1689, afb. CvV 3835). Zo ook komt de omschrijving voor op het oude diploma in het Geldropse gemeentehuis. In het officiële register van de Hoge Raad ontbreekt de omschrijving (Nederlandsche wapens I, p. 12).

Daar de oorsprong van dit wapen teruggaat tot vóór 1561 en het niet kan stammen van de bekende herengeslachten uit de jaren 1371-1561, moet dit rechtsteken onder zijn. In dit verband is het logisch te denken aan het oude wapen van de graven van Gelre: in zilver drie rode mispelbloemen (meerbloemen) (T.van de Laars,64).

Van Liefde en Oudheit

III. JOOST HOUBRAECKEN.

De derde Vicaris Joost Houbraecken, was te Geldrop een Dorp in de Mel- fessor in jerye van 's Hertogenbosch, geboren. fophie te Hy wierdt Licentiaat in de H. Theologie Loven en op de Akademie te Loven, en in 't jaar 1639. ter tweede plaats onder de Meesters in de Vrye Konsten gepromoveerd. De Phi- losophie heeft hy aldaar in de Porcischool, de Christelyke wellspreekende in de Schoo- le der Konsten onderwezen. Uit kragt dan der Privilegien der Herwaarde Facul- teit der Taalen, verkreeg hy eene Preben- de

Joost Hou- braec- ken Pro- was te Geldrop een Dorp in de Mel- fessor in jerye van 's Hertogenbosch, geboren. fophie te Hy wierdt Licentiaat in de H. Theologie Loven en op de Akademie te Loven, en in 't jaar 1639. ter tweede plaats onder de Meesters in de Vrye Konsten gepromoveerd. De Phi- losophie heeft hy aldaar in de Porcischool, de Christelyke wellspreekende in de Schoo- le der Konsten onderwezen. Uit kragt dan der Privilegien der Herwaarde Facul- teit der Taalen, verkreeg hy eene Preben- de

de in de Cathedrale Kerk te Antwerpen, en wierdt kort na tot Canonik graduaal en Scholasticus verkozen, en tervyl de Stoel aldaar ledig was, tot Ge- nerale Vicaris aangesteld.

In 't jaar 1658. den tweeden Augustus wierdt hy tot Generale Vicaris der Dio- cese van 's Hertogenbosch verkozen door P. van Zoerendonck, N. V. Broeckhoven, Lodewyk Smeyers, Andries Timmermans en Hendrik Palsmans, Kanonniken der Cathedrale Kerke van 's Hertogenbosch, welken thans nog na 't overgaan der Stad in 't leven waren, en (gelyk gemeld is) de Kanonnikale Prebenden genooten;

dezen oordeelden dat ze uit kragt der H. Canones, als constituerende 't Cathedrale Capittel, gesurrogeerd waren in plaatze der ontbrekende Bisschoppen, en dat ze deduren het ledigstaan des Bisschoppe- lyken Stoels Bisschopsjuridictie hadden en de magt om dezelve anderen te kunnen confereren.

Doch in 't jaar 1662. wanneer meest al Hy wordt de Kanonniken overleeden of door onder- door den Paus ge- dom en ziekens verfwakt waren, wilde Paus Alexander de VII. niet dat de voor- de naamste bezorging van alles langer by dat Capittel zoude zyn, en gevolgelyk ook niet het Vicariaatchap, of de tweede magt by de Heer Houbracken, als die

Beekman 1792

Van de Bisschopsjuridictie Pradt & Freyberg

HET GEMEENTEWAPEN VAN GELDROP

geplaatst tegen de vroegste geschiedenis

Voor de oorsprong van de *heerlijkheid* Geldrop dienen wij, door gebrek aan lokale gegevens, te rade te gaan in de regio.

Op het einde van de 12e eeuw verschijnt de hertog van Brabant in deze streek. Nadat de hertog van Brabant, Hendrik I, in 1203 de graaf van Gelre het rechtsgebied van de Kempen afhandig heeft gemaakt, weet hij zijn gebied snel verder uit te breiden. In hetzelfde jaar verklaren de hertog en de graaf dat zij beiden evenveel rechten hebben op het huis van *Hese* (Heeze), in 1220 blijkt de hertog in het bezit te zijn van het *dominium* van Helmond, waartoe Sterksel behoorde, en in 1222 verwerft hij het *allodium* van Helmond. In 1231 koopt hij van de graaf van Gelre het graafschap Sint Oedenrode en in 1232 maakt hij nog afspraken met Boudewijn, heer van Vught, over rechten in de Kempen. Met de verlening van vrijheidsrechten aan Oisterwijk, Eindhoven en Sint Oedenrode en vermoedelijk ook aan Helmond en Eersel is de eerste fase van de Brabantse gebiedsuitbreiding afgerond.

Hiermee behoorde echter de zuid-oosthoek van onze provincie nog niet geheel tot het hertogdom. Na de dood van hertog Hendrik I gingen de verervingen door. Vanuit Weert drong als het ware een wig het hertogdom binnen tot in Woensel. De heerlijkheid Cranendonk (Soerendonk, Maarheeze en Gastel) komt vermoedelijk in 1282 definitief in leenverband bij Brabant. De heerlijkheid Heeze en Leende (met Zesgehuchten) wordt in 1294 administratief bij de Meierij van 's-Hertogenbosch gevoegd en zal in 1334 ook een Brabants leen worden. Het dorp Budel gaat bij opdracht in 1421 tot de Meierij behoren. Als hekkesluiters kunnen wij de heerlijkheden Aalst en Waalre-Valkenswaard beschouwen, die vermoedelijk omstreeks hetzelfde jaar tot de Brabantse lenen gaan behoren.

Ook daarna blijven delen van onze regio nog tot latere datum buiten het hertogdom staan ofschoon zij administratief wèl tot de Meierij van 's-Hertogenbosch behoren. Bergeijk blijft tot 1468 tweehurig, terwijl Woensel een allodiale heerlijkheid blijft en dus nooit een leen wordt. Ook Geldrop blijft een buitenbeentje, dat nota bene in leenverband met Gelre staat, ook al is het dorp omringd door hertogelijk gebied. Een poging van de hertog van Brabant in 1334 om de graaf van Gelre de hertogelijke leenhoogheid over Geldrop te doen erkennen, loopt dan ook op niets uit. Wèl worden ook daarna pogingen in die richting ondernomen: in 1371 neemt Jan, heer van Geldrop, met zijn bastaardzoon onder het vaandel van de heer van Perwez aan de Brabantse zijde deel aan de slag bij Baesweiler tegen Gelre (!) en opvalend is, dat op een lijst uit 1374 onder de Meierij van 's-Hertogenbosch Geldrop wordt genoemd onder de *smalheren* met 25 inwoners, die 1, 2 of 4 motoen (=munteenheden) kunnen opbrengen om de slag bij Baesweiler te betalen, terwijl Geldrop - evenals Budel, dat in die lijst niet wordt genoemd - niet tot de hertogelijke dorpen kan worden gerekend. In 1377 tenslotte belooft de heer van Geldrop een erfrente (=jaarlijkse betaling) uit al zijn goederen - later speciaal uit de heerlijkheid Geldrop - die wordt ingeschreven in de Brabantse leenregisters ! Al deze feiten duiden ons inziens op vruchteloze pogingen van de heer van Geldrop (of de hertog van Brabant ?) om onder de leenband met Gelre uit te komen en een dergelijke band met Brabant aan te gaan. Feit blijft wel, dat Geldrop in ieder geval administratief deel ging uitmaken van de Meierij van 's-Hertogenbosch (onder het Ambacht van de Peel, Later Kwartier van Peelland).

Wat tot het Gelderse leen behoorde, blijkt uit de oudst bekende inschrijvingen van 1403 en 1405: het dorp Geldrop met de heerlijkheid, hoge en lage, het huis (=kasteel) met voorburcht en grachten, het hofgoed (akkerlanden en beemden), de (water)molen, de accijnzen, de (grond)cijnzen, de tienden van Geldrop, Braakhuizen, Gijzenrooi, Riel en Hulst en de Hoge tiende (=gebied van Genoehuis, Hout en Hoog Geldrop) en verder alle renten, rechten en toebehoren.

Dat er naast genoemde zaken en rechten nog ander bezit was, blijkt uit verschillende akten. De heer van Geldrop bezat het weggeld in zijn dorp en een hoeve bij de kerk (1381) en tot de verkoop ervan door de familie in 1394 de (oude) burcht. Uit een akte van 1381 blijkt dat ook de tienden van Riel afkomstig waren van de voorouders van de toenmalige heer. Verder bezat de heer het patronaatsrecht (1419) en verleende hij aan de inwoners van Geldrop het marktrecht (1371), beurde hij de markttoel en het staangeld en verkocht hij zijn inwoners tegen een jaarlijkse cijns de in zijn bezit zijnde gemene gronden en heide binnen zijn rechtsgebied (1377). Ook stelde hij richtlijnen vast voor belastingheffing, rechtspraak, gebruik van gemene gronden, aanstelling van vorster en schutter, maten en gewichten en de betaling van de grondcijnsen (1377).

In ieder geval behoorde het patronaatsrecht tot het Gelderse leengoed want de hertog van Gelre stemde in 1462 in met de vervreemding van dit recht door Philips van Horne aan de landcommandeur van de Balijs Aldenbiezen.

De oudste vermeldingen van de *parochie* Geldrop vinden wij in de jaren 1296-1304 als *Gheldorpe* wordt genoemd met betrekking tot goederen onder het gebied van Zesgehuchten, die aan de Tafel van de Heilige Geest van 's-Hertogenbosch zijn gekomen. Daarmee staat dan tevens vast, dat het grondgebied van Zesgehuchten toen reeds tot de parochie Geldrop behoorde. De tienden onder deze gehuchten behoorden aan de heren van Geldrop. De latere gemeente Zesgehuchten maakte vermoedelijk al in de 13e eeuw deel uit van de heerlijkheid Heeze en Leende, ook al is het oudste bewijs daarvoor eerst uit 1325 overgeleverd. De ouderdom van de namen van de zes gehuchten is divers: *Riele* wordt genoemd in 1302, *Ghisenrode* in 1303, *Ten Huls* en *Ten Houwenhays* ten slotte beide eerst in 1408 worden vermeld en ons inziens als afsplitsingen van Hulst (Hoog Geldrop) en Gijzenrooi (Genoehuis) kunnen worden beschouwd. Voor zover bekend zijn binnen de parochie Geldrop slechts onder Zesgehuchten "vreemde" rechthebbenden terug te vinden, d.w.z. andere dan de heer van Geldrop: onder Riel zijn cijns- en andere rechten bezit van het Domkapittel van Sint Lambertus te Luik (dat ook onder Leende goederen bezat), terwijl onder Hulst zowel de hertog van Brabant als het kapittel van Oirschot cijnsrechten bezit. De rechten van het Oirschotse kapittel zijn waarschijnlijk afkomstig van de familie van de heren van Geldrop, die verschillende leden heeft gekend, die kanunnik te Oirschot zijn geweest, terwijl de Oirschotse kanunniken het pastoraat te Geldrop hebben uitgeoefend (14e-eerste helft 15e eeuw).

Binnen de heerlijkheid Geldrop oefenden de schepenen de rechtsmacht uit. Zij werden benoemd door de heer van Geldrop en maakten met anderen deel uit van het dorpsbestuur. De oudste vermelding van schepenen en schout te Geldrop dateert van 10 juli 1377 en Geldropse schepenakten zijn bekend van 1421 en 1431. Het archief van de schepenbank vangt aan in 1458. De Geldropse schepenbank volgt het Bossche recht (1377) en gaat, na door schepenen van 's-Hertogenbosch te zijn geleerd, in beroep om hoofdvonnissen voor leenmannen van de heer en daarna "bij betrekk" (=hoger beroep) voor kanselier en Raad van Brabant (15e eeuw). Vanaf de 16e eeuw gaat men, volgens de Geldropse costuimen (=rechtsregels) te hoofde (=lering) te 's-Hertogenbosch. De Geldropse schepenen zegelden - voor zover bekend - niet met hun persoonlijk-ke zegels maar met het gemeen (=gemeenschappelijk) schependomszegel. Het bestaan van dergelijke schependomszegels wordt in de eerste helft van de 14e eeuw in onze regio gemeengoed, ook al zijn sommige van oudere of jongere datum. Het oudst bekende exemplaar van Geldrop is bewaard gebleven aan een akte van 1561, doch het stempel daarvan moet zeker al in 1513 hebben bestaan. Gezien de spelling *Gheldorpe* i.p.v. *Gheldorpe* zal dit ná 1400 zijn gesneden naar een ouder exemplaar. Dit laatste kan alleen via de heraldiek worden aangetoond.

De achterereenvolgende geslachten van heren van Geldrop zijn Van Geldrop (vóór 1340-1456), Van Goor (1456-1462), Van Horne (1462-1552), Van Merode (1552-1570), enz. Géén van deze geslachten voerde het wapen uit het Geldropse schependomszegel, waaruit - gezien de oorsprong van het gebruik van wapens in

schepondomszegels - komt vast te staan, dat dit zegelbeeld van een herengeslacht van vóór 1340 moet dateren en gezien het algemeen gebruik van invoering van schepondomszegels van ná ± 1300 !

Dat de harten in het wapen van Geldrop een fout zouden zijn van de stempelsnijder voor de drie horens van het geslacht Van Horne - zoals wel werd beweerd - lijkt ons niet waarschijnlijk. Opvallend is de overeenkomst in afbeelding van de drie Geldropse "harten" met drie meerbladeren in een wapenschild, dat op een zegel van een lid van de familie Van Poelgeest uit 1285 voorkomt. Ook de meerbladeren in de Friese vlag zijn vervoemd tot harten ! Als wij uitgaan van meerbladeren i.p.v. harten blijft de oorsprong van het wapen eveneens onduidelijk. Een relatie met het oude wapen van de graven van Gelre (drie mispelbloemen = meerbloemen), dat tot 1229 werd gevoerd, ligt dan ook niet voor de hand. Wij blijven dus zitten met een onbekende oorsprong van het wapen van Geldrop.

Komen wij terug op de zegels. Het oudst bekende zegel (1513, 1561) toont ons binnen het randschrift + S.SCHABT.DE.GHELDROP (= zegel van het schepondom van Geldrop) een wapenschild met drie meerbladeren of harten (2,1) en boven het schild één punt.

In het laatste kwart van de 16e eeuw raken door diefstal, verlies of oorlogsgeweld talrijke schepondomszegels in het ongerede (Tongelre, Woensel, Nuenen, Aalst, enz.). Uniek voor Geldrop is echter dat daar een akte bewaard is gebleven van de vervanging van het schepondomszegel nadat in de nacht van 4 op 5 mei 1616 ten huize van de eerste schepenen het "dorpszegel" was gestolen. Op 18 juni 1616 staan de aartshertogen toe dat de schepenen van de heerlijkheid Geldrop - om toekomstig abusuis uit te sluiten - een nieuw zegel zullen laten snijden dat groter van formaat moet zijn dan het oude zegel, doch hetzelfde randschrift zal moeten dragen. Aan dit randschrift wordt het jaartal 1616 toegevoegd. De drie meerbladeren of harten uit de oude gestolen stempel worden in de nieuwe gesneden stempel echter duidelijk *harten* doordat aan de bovenzijde van de harten een in- c.q. uitgang van een ader wordt opgenomen. Boven het schild zijn in deze stempel drie punten en aan weerszijden van het schild één punt zichtbaar.

Het zegel van 1616 blijft in gebruik tot de Franse tijd (1798) en daarna (1814-1817). In de Franse tijd zal - zoals overal elders - een stempel zijn gebruikt met de (Keizerlijke) Franse adelaar eventueel voorafgegaan door de Bataafse vrijheidsmaagd.

Begin vorige eeuw vond koning Willem I het een goede zaak dat elke gemeente een gemeentewapen had. In 1815 riep de Hoge Raad van Adel daarom alle gemeenten op om hun wapen ter bevestiging in te zenden of om de verlening van een nieuw wapen te verzoeken. Het antwoord van de burgemeester van Geldrop op die oproep is niet bewaard gebleven. Vermoedelijk heeft hij een zegelafdruk van het oude schepondomszegel aan de Hoge Raad gezonden, zonder de eventueel bij hem bekende kleuren van het wapenschild te vermelden. De Hoge Raad van Adel bevestigt dan ook op 16 juli 1817 de gemeente Geldrop in het bezit van het wapen "zijnde van lazuur, beladen met drie harten van goud, staande twee en een". Bij de bevestiging (en verlening) van de gemeentewapens in 1817 zijn aan alle wapens, die zonder kleurbeschrijving werden toegezonden, de Rijkskleuren (blauw en goud) verleend.

Dit wapen is, ook na de samenvoeging van Zesgehuchten met Geldrop in 1921, tot heden door de gemeente Geldrop gevoerd, zij het dat de symbolen uit het wapen op het drukwerk van de gemeente vrij zijn komen te staan.

De opgeheven gemeente Zesgehuchten, die vóór 1810 deel uitmaakte van de in 1798 opgeheven heerlijkheid Heeze en Leende, werd op 16 juli 1817 bevestigd in het bezit van een wapen ("zijnde van lazuur, beladen met een boom van goud, aan wiens takken is hangende een schildje eveneens van goud, waarop drie hoorns van lazuur, en chef twee starren van goud") dat bijna gelijk was aan dat van de gemeente Heeze. Beide wapens waren - evenals dat van de gemeente Leende - afgeleid van het oude schepondomszegel van Heeze en Leende.

Concluderend kunnen wij stellen dat het wapen van de gemeente Geldrop een zeer oud wapen is van een onbekend geslacht van heren van Geldrop. De kleuren zijn mogelijk goud (schild) en keel (harten) geweest, zoals uit het ambts-/

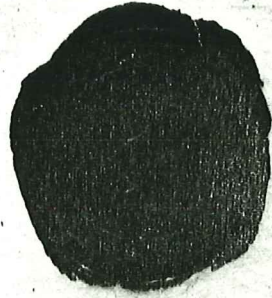
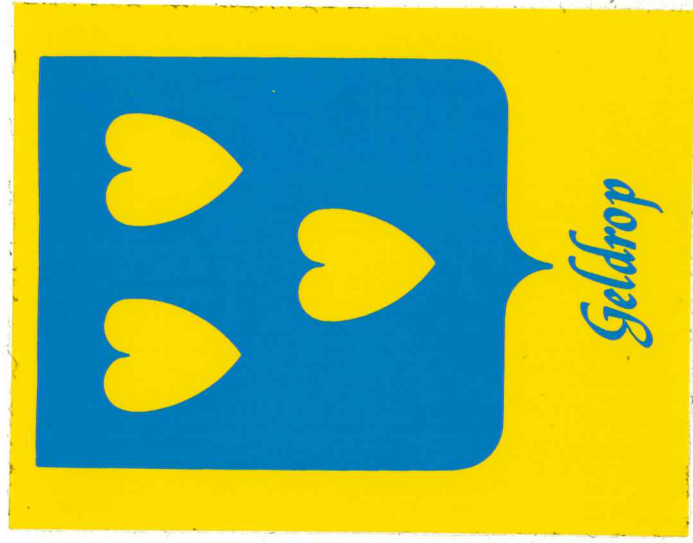
familiewapen van de in Geldrop geboren Joost Houbraecken (± 1619-1681), apostolisch vicaris van 's-Hertogenbosch, kan blijken. Harten van keel (=rood) liggen ook meer voor de hand, daar dan de natuurlijke kleur wordt toegepast. In tegenspraak met de harten (van keel) is het vermoeden, dat oorspronkelijk drie meerbladeren in het wapen stonden afgebeeld; van deze kan de natuurlijke kleur nooit keel zijn geweest.

© J. Th. M. Melssen,
Streekarchief Zuid-Oost Brabant.

Van Wege Der Koning.

De Hooge Raad van Adel, gebruikt
makende van de magt aan denrekenen ver-
leent, bij besluit van den 20. Februarij 1816,
bevestigt bij deren de Gemeente van Gelbroep
in gevolge het door haar gedaan verzoekt,
in het besit van het navolgende wapen:
Lijnde van Laruur, beladen met drie Star-
ten van goud, staande tweek en een.

Gedaan in 's Gravenhage den 16 Julij 1817.

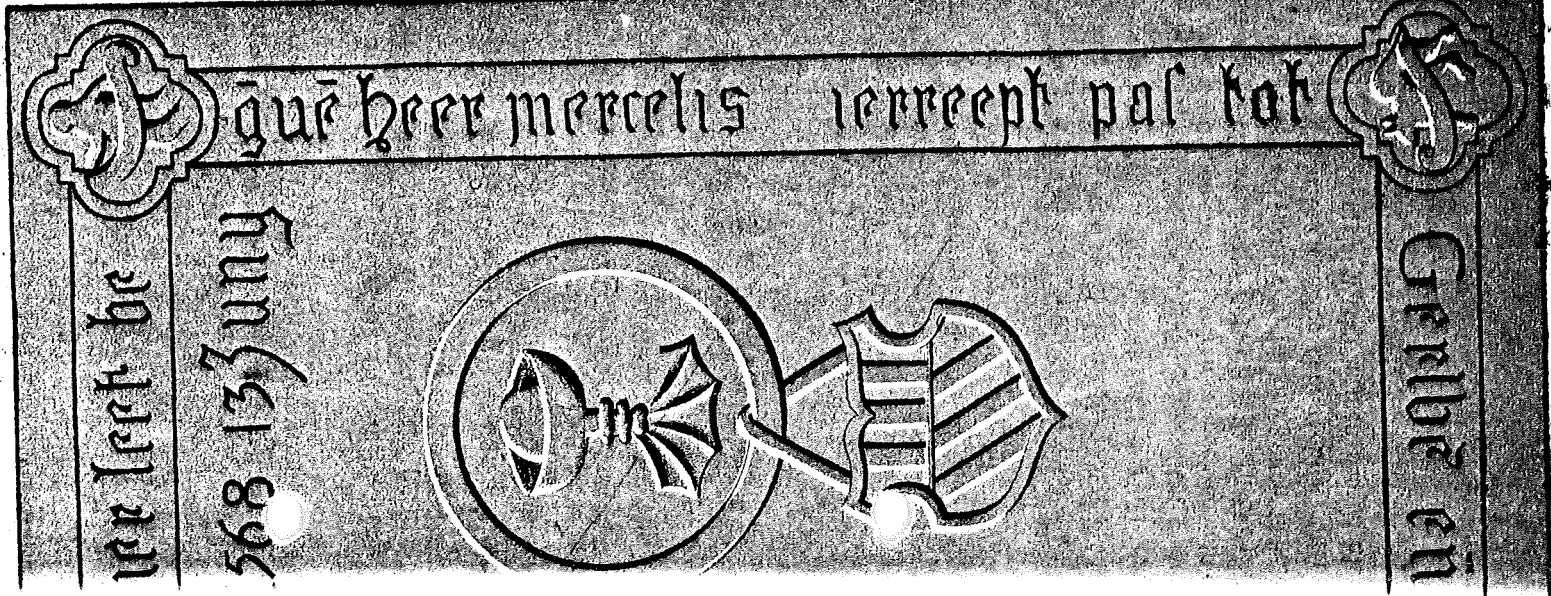
TIJDSCRIFT

Utrechtse Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

Uitgave
D 3 gulden.
franken.

Brieven en mededeelingen bij den
REDACTEUR
AUG. SASSEN te Helmond.

Advertentiën:
10 Cents per regel.

GRAFZERK
LIGGENDE VOOR DE DEUR DER
R. C. KERK TE GERWEN.

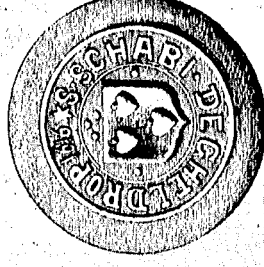
Het omschrift luidt aangevuld aldus:

Hier leet huy (ra) de (n). Heer Mercelis verreept
pas (toor) tot Gerwe(n) en (de) lande(n) ha (n) t
13 Juny.

De aanvangletter van den naam des
pastoors is op den zerk niet meer leesbaar.
Volgens SCHUYES heette hij PETRUS
MARSILUS VEREEPT en komt hij in
1562 reeds als pastoor van Gerwen voor.

ZEGEL
VAN GELDROP.

Het omschrift luidt aangevuld aldus:
S (igillum) schab (norm) de Geldrop 1616,
hetwelk beteekent: SCHEPENDINGSZEGEL
VAN GELDROP 1616.

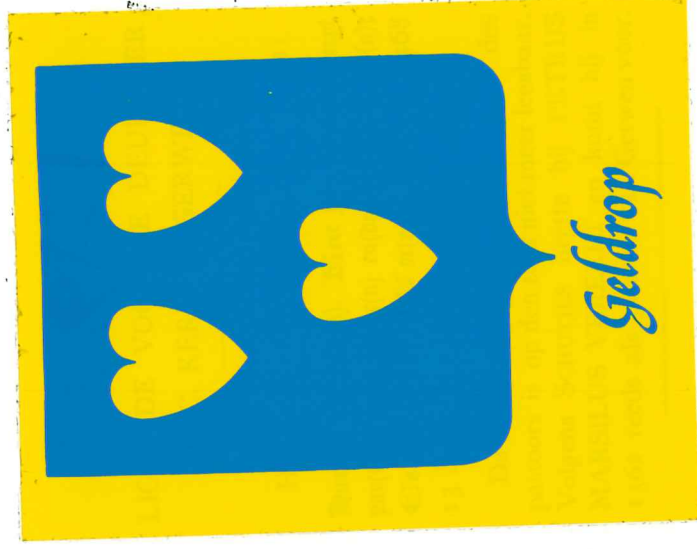

TIJDSCHRIFT

Abbrabantsche Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

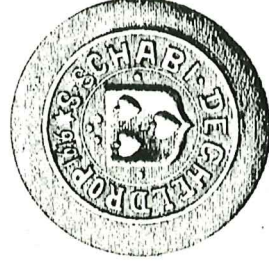
gang 3 gulden. franken.	Brieven en mededeelingen bij den REDACTEUR AUG. SASSEN te Helmond.	Advertentiën: 10 Cents per regel.
-------------------------------	--	--------------------------------------

*A. J. f. A. r. A.
(1883)*

ZEGEL
VAN GELDROP.

Het omschrift luidt aangevuld aldus:
S (igllum) schabi (norm) de Geldrop 1616,
hetwelk beteekent: SCHEPDOMSZEDEL
VAN GELDROP 1616.

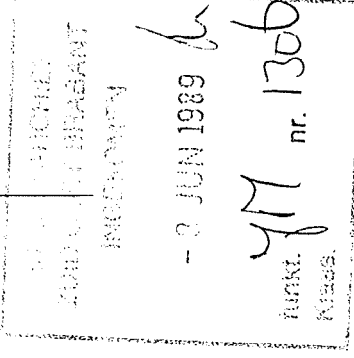

gemeente Geldrop

Aan de heer J.Th.M. Melssen
Streekarchief Zuid-Oost Brabant
Postbus 90150

5600 RB EINDHOVEN

gemeentehuis
hofstraat 4
postbus 10 101
5660 GA Geldrop
telefoon 040 - 86 76 66

VERZONDEN 05 JUNI 1989

uw kenmerk / datum	ons kenmerk	datum	bijlagen
		26 mei 1989	2
afdeling	onderwerp		
1VO/NvB			

Zeer geachte heer Melssen,

Bij brief van 16 maart ontving het college mededeling van de zijde der Noordbrabantse Commissie voor wapen- en vlaggenkunde, dat Geldrop behoort tot de groep gemeenten "waarvan het wapen en de vlag niet (geheel) juist zijn".

Met respect voor de deskundigheid en gepaste waardering voor de rapporten van de commissie, heeft die mededeling toch enige verwondering gewekt. In de eerste plaats bevestigde de Hoge Raad van Adel het ingezonden wapen "zijnde van lazuur, beladen met drie harten van goud, staande twee en een" (16 juli 1817). Uit een brief van 19 maart 1964 - toen het documentaire boekwerk over de Hoge Raad van Adel in de maak was (voetnoot: Staatsuitgeverij 's-Gravenhage 1966) - blijkt, dat de Hoge Raad niets voelt voor wijziging van het gemeentewapen. Vervolgens heeft het gemeentebestuur adviezen ingewonnen ten behoeve van een gemeentevlag. In laatste instantie deelde de Hoge Raad van Adel in zijn brief van 7 juli 1971 mee: "De Raad is ook in zijn huidige samenstelling nog van oordeel, dat een vlag zoals voorgesteld bij zijn brief van 19 maart 1964, het meest geschikt is voor de gemeente Geldrop ...
... komt het de Raad voor, dat ook een vlag aanvaardbaar is, waarvan de omschrijving luidt: "zeven banen van blauw en geel in de verhouding 2:1:2:1:2:1:2".

rs

typ
coll

dooms- Tenslotte laat u in uw eigen verdienstelijke beschouwing over het Geldropse gemeentewapen (januari 1986) eigenlijk in het midden of het schependenwapen drie meerbladeren of harten toont. Wel schrijft u dat de oorsprong het wapen met meerbladeren eveneens onduidelijk blijft. Tegenstrijdig in heraldisch opzicht is en blijft natuurlijk het kleure- gebruik: harten van goud i.p.v. geel. En waarvandaan de harten? Voorzover mij bekend komt dit symbool van de liefde en teken van rede- lijkheid en oprechtheid (!) in officiële Nederlandse wapens niet voor. De stelligheid waarmee de rapporteurs een wapenschild beschrijven met drie meerbladeren wordt m.i. niet voldoende aangetoond. Overigens wordt mij uit het rapport niet duidelijk waarom het wapen- schild gedekt is met een gouden kroon. Kunt u nog wat opheldering verschaffen?

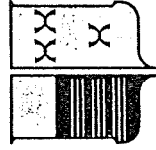
Met vriendelijke groet,

N. van Broekhoven.

hoofd offt. juridische zaken en boekhouding.

Streekarchief Zuidoost-Brabant

Postbusnummer 90150, 5600 RB Eindhoven.

Gemeente Geldrop,
t.a.v. de heer N. van Broekhoven,
Postbus 10101, 5660 GA Geldrop.

Uw brief van 26.5.1989 Datum 26 juni 1989
Uw kenmerk - Ons kenmerk 89.1306/me

Onderwerp gemeentewapen en -vlag

Zeer geachte heer Van Broekhoven,

Naar aanleiding van Uw opmerkingen bij de rapporten van de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde het volgende.

Veel gemeenten gaan er vanuit dat een eenmaal vastgesteld wapen nooit meer kan veranderen. Historisch onderzoek of toevallige vondsten kan/kunnen echter een nieuw licht werpen op bestaande zaken, waardoor oude feiten kunnen worden weerlegt. De nieuwe gegevens kunnen dan reden zijn het bestaande wapen te corrigeren (waarna ook de vlag zal worden aangepast).

1. Dat de Hoge Raad van Adel vanaf 1817 wapens bevestigde c.q. verleende, heeft - zeker voor de oudste periode - geen enkele betekenis voor de juistheid van het gemeentewapen. Er werden in die tijd enorm veel fouten gemaakt, veelal terug te voeren op de ondeskundigheid van de burgemeesters, die de gegevens voor de bevestiging c.q. verlening van het wapen aanleverden. Zonder nieuwe gegevens zal de Hoge Raad er inderdaad niets voor voelen om tot wijziging of correctie van een bestaand wapen over te gaan; als er nieuwe feiten zijn natuurlijk wél.
2. De gemeentevlag staat in relatie tot het gemeentewapen. Gebruik is dat de kleuren van de vlag worden ontleend aan het wapen en dat de symboliek van het wapen op een of andere manier terugkomt in de vlag [in Geldrop dus een blauwe vlag met drie gele banen afgeleid van een schild van azuur met drie gouden harten]. Bij het huidige gemeentewapen kon de Hoge Raad in 1971 dan ook niet anders concluderen dan dat de vlag "het meest geschikt" is. Bij eventuele wapenwijziging [kleurstelling, symboliek] komt echter ook een bestaande vlag op losse schroeven te staan!
3. Dat ik in De Brabantse Leeuw in 1986 nog het midden liet tussen harten en meerbladeren komt omdat ik op dat moment nog

niet overtuigd was van het een of het ander.

Men kan misschien stellen dat de oorsprong van de meerbladeren onduidelijk blijft, doch hetzelfde geldt voor de harten. Dat in 1817 op het diploma "harten" is komen te staan, moet een interpretatie van de burgemeester uit 1815 zijn geweest [de desbetreffende brief is niet meer bekend]. Een dergelijke interpretatie lag ook voor de hand nadat in 1616 een nieuw stempel was gesneden, waarop de meerbladeren duidelijk verwerden tot harten. De Hoge Raad van Adel kende de letterlijke tekst van het diploma niet (meer) en interpreteert de harten daarom nog in 1964 als meerbladeren [zie brief van 19 maart 1964].

Dat door de Commissie meerbladeren worden voorgesteld, heeft twee redenen. In de eerste plaats komen harten in de Middeleeuwse heraldiek niet voor en in de tweede plaats moet voor de oorsprong van het Geldropse wapen worden gezocht naar een geslacht uit de regio dat harten c.g. meerbladeren voerde. Een geslacht met een wapen met drie meerbladeren is het geslacht van de heren van Gemert, dat is geparenteerd aan dat der oudste heren van Heeze. Niet onmogelijk is dus dat een linie Van Gemert oorspronkelijk de heerlijkheid Geldrop in bezit heeft gehad. Mogelijk kan toekomstig onderzoek dit nog eens vaststellen.

U geeft trouwens zelf al aan hoe zeldzaam de harten zijn, door mee te delen dat deze in de Nederlandse wapens verder niet voorkomen. De kleurstelling voor het nieuwe wapen dateert in ieder geval uit de 17de eeuw.

Opgemerkt moet nog worden dat de meerbladeren in het oudste zegel zeker géén afgesletten horens zijn !

4. Dat in de heraldiek sprake is van goud i.p.v. geel is juist en dus niet tegenstrijdig. De heraldiek kent vier kleuren [keel = rood, azuur = blauw, sabel = zwart en sinopel = groen] en twee metalen [goud = geel en zilver = wit]. In de heraldiek wordt dus gesproken van goud, terwijl in de vlaggenkunde wordt gesproken van geel !

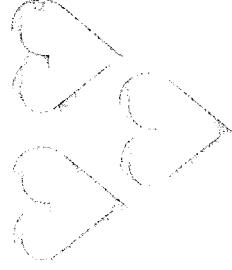
5. Het is thans algemeen gebruik dat de Hoge Raad van Adel bij wapencorrectie sterk adviseert de gemeentekroon aan het wapen toe te voegen. Gemeenten die dit echter absoluut niet wensen kunnen natuurlijk een wapen zonder kroon krijgen. Dit dient dan wel uitdrukkelijk te worden meegedeeld.

Hierbij kan ik nog opmerken dat kronen en schildhouders bij het dagelijks gebruik van het gemeentewapen kunnen worden weggelaten. Zij staan dan slechts op het diploma.

Ik hoop U met het bovenstaande voldoende te hebben ingelicht. Altijd bereid eventuele nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groet,

J. Th. M. Melssen

Aan de Noordbrabantse Commissie voor
Wapen- en Vlaggenkunde
p/a Purmerstraat 14

5628 HE Eindhoven.

uw kenmerk / datum	ons kenmerk	datum	bijlagen
89.005		12 april 1990	
afdeling		onderwerp	
IVO/NvB		VERZONDEN 17 APR. 1990	

Zeer geachte commissie,

Van uw rapport over de herziening van het gemeentewapen c.a hebben wij met waardering kennis genomen. Gegeven het relatieve belang ervan en vooral vanwege de mogelijke consequenties hebben wij ons de tijd gepermitteerd voor nadere bezinning. Wij nemen aan, dat u daarvoor begrip zult hebben.

Wij zijn tot de conclusie gekomen, dat uw rapport onvoldoende relevante en nieuwe feiten aan het daglicht brengt met betrekking tot het gemeentewapen van Geldrop. Wij vinden in de aangedragen gegevens onvoldoende aanleiding om de raad voor te stellen wijziging aan te brengen in gemeentewapen en -vlag.

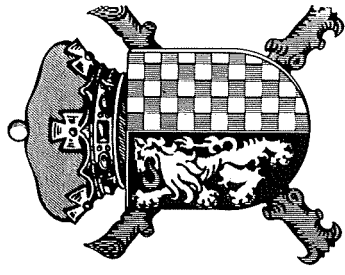
Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Geldrop,
de secretaris, de burgemeester,

NOORDBRABANTSE COMMISSIE VOOR WAPEN- EN VLAGGENKUNDE

van de Stichting Brabants Heem

secretariaat:

Purmerstraat 14,
5628 HE Eindhoven,
040-387911.

Burgemeester en Wethouders van

Geldrop

postbus 10101

5660 GA Geldrop

Uw kenmerk: geen /afd IVO/NvB

Ons kenmerk: 89.005

Datum: 05 juni 1990

Onderwerp: gemeentewapen

—
Zeer geacht college,

Deze commissie heeft met enige verwondering kennis genomen van uw schrijven van 12 april j.l. Uw stelt daarin, dat het rapport van de commissie "onvoldoende relevante en nieuwe feiten aan het daglicht brengt met betrekking tot het gemeentewapen van Geldrop". Een dergelijk hard oordeel dient op argumenten te berusten, die wij helaas in uw schrijven niet aantreffen. Deze commissie meent in haar rapport voldoende te hebben aangetoond dat uw gemeentewapen herziening behoeft. Verdere gegevens en argumenten vinden geen plaats in een rapport, dat meerdere gemeenten omvat. Deze commissie is uiteraard bereid om deze, in samenwerking met uw streekarchief, bijeen te brengen. Daartoe is echter een positieve benadering van de voorstellen, zoals die in meergemeld rapport zijn opgenomen, noodzakelijk.

Hopende u hiermede voldoende te hebben ingelicht verblijf ik, mede namens de commissie,
met hoogachting en beleefde groet,

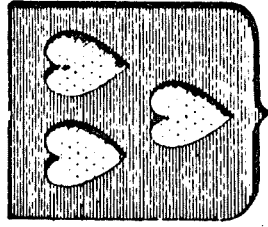
(W.A. van Ham, commissielid).

Zegel van Geldrop
1561

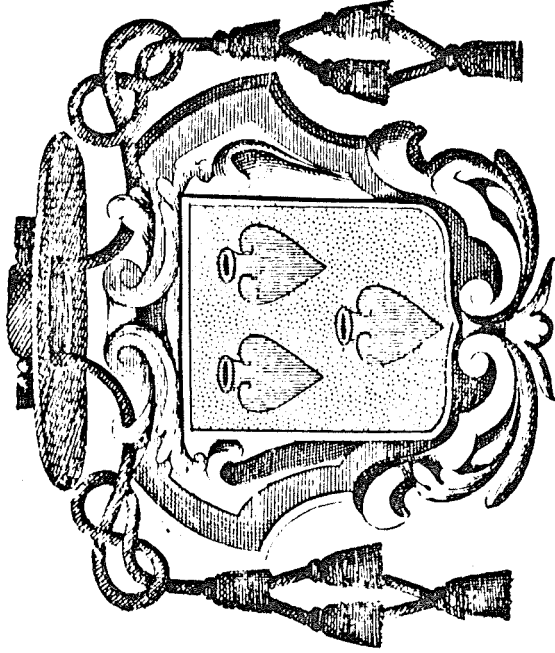
Zegel van Geldrop
1616

Wapen van Geldrop
1817

Het thans door de
gemeente gevoerde
symbool, afgeleid
van het wapen

Wapen van Joost Houbraecken

Wapen van de heren
van Geldrop uit het
geslacht Van Geldrop

HOGE RAAD VAN ADEL

GEMEENTE GELDROP

Ingek. den

20 maart 1964

NO

6172

Advies:

'S-GRAVENHAGE, 19 maart 1964.

ZEESTRAAT 71b - TEL. 63.85.25. - 18.09.57.

Dossier No. 61/22.

Onderwerp:
Gemeentevlag.

BEOROEPING AANVE	B	W	W	W	S
Afdoen:					
In vergadering:	14				10

B. en W. d.d.: 23 - 3 - 1964.
 Beslissing: *Gemeenlandse kring heeft wapen of bij menuden
 stelt dat de kring van Adel heeft de eer te verwijzen naar UW met
 een afbeelding van drie meerbladen en een uitgestrekt gebied in Brabant en Limburg
 komen zouden afgesleten hoornen kunnen zijn. Aangezien destijds ook
 van Geldrop afgebeeld diende te worden, werden bij vaststelling de
 kleuren uit het Rijkswapen (azuur en goud) gekozen, zoals in die
 tijd wel meer voorkwam.*

Bijlagen: 4.

De Hoge Raad van Adel heeft de eer te verwijzen naar UW met een afbeelding van drie meerbladen en een uitgestrekt gebied in Brabant en Limburg komen zouden afgesleten hoornen kunnen zijn. Aangezien destijds ook van Geldrop afgebeeld diende te worden, werden bij vaststelling de kleuren uit het Rijkswapen (azuur en goud) gekozen, zoals in die tijd wel meer voorkwam.

Tot leedwezen van het College werd de beantwoording van opgemelde brief vertraagd in verband met het feit, dat het College allereerst zekerheid wenste te verkrijgen over de oorspronkelijke samenstelling van het wapen van Geldrop, alvorens advies te geven over de samenstelling van de gemeentevlag.

Op 16 juli 1817 werd de Gemeente Geldrop bevestigd in het gebruik van een wapen, waarvan de beschrijving luidt: "In azuur drie meerbladen van goud, staande 2 en 1."

Deze samenstelling van het wapen werd gekozen naar aanleiding van oude zegelafdrukken, welke toen werden geraadpleegd.

Het College veronderstelt echter, dat het oorspronkelijk zegel van Geldrop niet drie meerbladen vertoonde, doch de drie hoornen, welke in het wapen van het geslacht van Horne voorkwamen, welk geslacht destijds over een uitgestrekt gebied in Brabant en Limburg heerste. De drie "meerbladen" welke in sommige zegelafdrukken voorkomen zouden afgesleten hoornen kunnen zijn. Aangezien destijds ook niet met zekerheid vastgesteld kon worden in welke kleuren het wapen van Geldrop afgebeeld diende te worden, werden bij vaststelling de kleuren uit het Rijkswapen (azuur en goud) gekozen, zoals in die tijd wel meer voorkwam.

Ten einde zekerheid betreffende bovengenoemde veronderstelling te verkrijgen, heeft het College vorig jaar deze vraag schriftelijk aan de Rijksarchivaris in Noord-Brabant voorgelegd.

Burgemeester en Wethouders

van

G E L D R O P.

- Het -

Het hierop ontvangen antwoord gaf geen uitsluitel, evenmin als een later schrijven gericht tot Mr. H.N.C. Baron van Tuyll van Serooskerken te Heeze, die enige archieven van het Kasteel Geldrop onder zijn berusting heeft.

De Raad kan U derhalve momenteel niet in overweging geven officieel wapenwijziging aan te vragen en moge, met het huidige wapen als achtergrond, het volgende betreffende de door U voorgedegde ontwerpen voor Uw gemeentevlag naar voren brengen.

Het ontwerp van Mr. J. Smit acht het College niet aanvaardbaar, aangezien het grootste gedeelte van de vlag wordt ingenomen door de rood-witte blokken uit de vlag van de Provincie Noord-Brabant.

Het is n.l. in verband met de gemeentelijke autonomie onjuist om in een gemeentevlag elementen uit de provinciale vlag over te nemen, evenals het onjuist zou zijn indien elementen uit de nationale driekleur in een provinciale vlag zouden worden opgenomen.

Het staat een Gemeentebestuur vanzelfsprekend vrij om, bij feestelijke gelegenheden, naast de gemeentevlag de provinciale vlag uit te hangen, zodat het ook overbodig is om in een gemeentevlag een herinnering aan de provinciale vlag op te nemen. Bovendien zou een dergelijk element storend zijn omdat men dan niet direct en duidelijk het verschil tussen de gemeentevlag en de provinciale vlag zou zien.

Voorts zou, wanneer alle gemeenten provinciale elementen in hun vlaggen zouden opnemen, de samenstelling der verschillende gemeentevlaggen in een gewest nagenoeg identiek zijn.

De ontwerpen van de Heer Kl. Sierksma zijn volgens het College ook minder aanvaardbaar, aangezien de Gelderse leeuw in de vlag wordt opgenomen, terwijl deze figuur niet in het wapen voorkomt. De Hertog van Gelre had trouwens destijds uiterst weinig invloed in Geldrop, behalve enige rechten op het Kasteel en de parochiekerk.

De Raad acht als het meest passend voor Uw Gemeente een vlag nagenoeg identiek aan het gemeentewapen n.l. "Een vierkante (eventueel rechthoekige) blauwe vlag, beladen met drie gele meerbladen, staande 2 en 1."

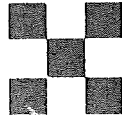
DE HOGE RAAD VAN ADEL,

Stranweerd

SECRETARIS

M. M. Meelant

VOORZITTER

Stichting Brabantse Dag

van Geldrop

INGEKOMEN 24 MEI 1984

Bijlage: I

Tentoonstelling Brabantse Dag "Gemeentewapens".

De tentoonstelling richt zich op de uitwerking van enkele aspecten van gemeentewapens.

Wilt u in de rechterkolom vermelden of u ten aanzien van de vernoemde onderdelen of na extra aanvullingen mee kunt werken aan de tentoonstelling.

a.u.b. aankruisen en/of omschrijven van voorwerpen.

- I Bron van wapens was o.a. herkenbaarheid van ridders tijdens de strijd.
- afbeeldingen, schilderijen, reproducties van veldslagen wapenschilden.
 - gevechtswapens met afbeeldingen.
 - dorpswapens of schependoms-
- wapens.....
 -
 -

- II Heraldiek.
- vormen en namen daarvan. zie I
 - voorbeelden.
 - familiewapens.
 -
 -
 -

- III Van familiewapen naar stads-
wapen.
- organisatiestructuur van Brabant met kwartieren, gewesten, heerlijkheden e.d.
 - kaarten.
 - stadsoverzichten.
 -
 -

- IV Brabantse wapens.
- erkenning van steden, oorkonden.
 - voorbeelden van gemeentewapens b.v. pronkstukken in steen, op papier, houtsnede e.d.
 - wapendiploma's, oud en nieuw
 - omschrijvingen van de gemeentewapens.
 - schilderijen, tekeningen van aspecten waaruit het wapen is afgeleid, b.v. graven van Horne, Markiezen.
 - kaarten.
 - wapenafbeeldingen.

oudst bekende afbeelding uit 1462 toont drie harten

Bovendien is bij Koninklijk Besluit van 22 december 1821, nr. 29 bepaald dat "Geen gemeente als wapen mag aannemen het wapen van het geslacht van haar voormalige Heren".

Er is ook nog een wapen van de heer van Geldrop (zie bijgaande kopie)

In 1817 bevestigt de Hoge Raad de gemeente Geldrop in het bezit van het wapen "zijnde van lazuur, beladen met drie Harten van goud, staande twee en een"

Bijgaand een afbeelding van het schependomswapen.